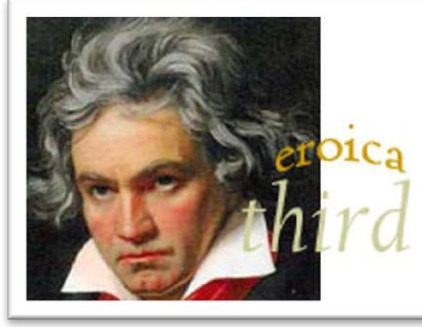
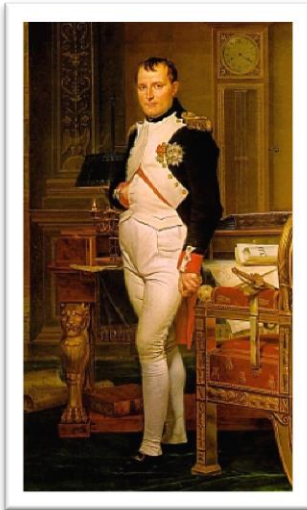

Senfoni No.3, Mi bembol Majör Op.55 - Eroica

Allegro con brio
Marcia funebre. Adagio assai
Scherzo. Allegro vivace
Finale. Allegro molto

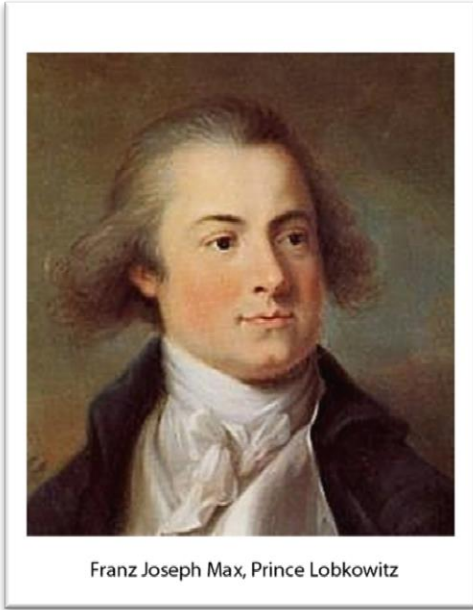

Fransız Devrimi'nin üç sözcüğü "Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik" Beethoven'in dünya görüşüne ve estetik anlayışına temel olmuştur. Bu düşünceleri benimsemesi öğretmeni Haydn'ı da ürkütmüş; onun soylulara pek önem vermeyen tavırlarına, gururlu haline bakarak "Türk Paşası" diye ad takmasına da neden olmuştur. Fransa'nın Viyana Elçisi Kont Bernadotte, Napolyon için bir eser yazmasını teklif edince, 3. Senfoni'sini ona ithaf etmiş, eserin ilk sayfasına "Bonaparte", altına da "Luigi van Beethoven" ibaresini yazmıştır.

Üçüncü Senfonisi'ni, Avrupa'ya demokrasiyi getirdiği için, Fransız İhtilali'nin kahramanı Napolyon Bonapart'a adamıştır. İnsanlığın kurtarıcısı, saltanatın düşmanı olarak tanıdığı Napolyon'a hayrandı. Bestelediği üçüncü senfoniye ona adamaya karar vermişti. Tam eserin müsveddelerini Paris'e göndermeye karar verdiği sırada Napolyon'un fedakâr bir kahraman kimliğinden sıyrılıp kendisini imparator ilan ettiğini duyunca çok sinirlendi. Napolyon, imparatorluk tacını taktığı zaman ithafı öfkeyle karaladı: "O halde bu da sıradan bir adam! İnsan haklarını çiğneyecek, bütün öteki zorbalara yaptığı gibi tutkusunun peşinden gidecek. O da diğer diktatörler gibi insan kalplerini zedelemekten başka bir şey bilmiyor!.." Bir imparatorluk kenti olan Viyana için alışılmadık sözlerdi bunlar. Yine de Prens dostları ona sadık kaldılar, anlamaya ve yardıma çalıştılar. Üçüncü senfonisini Napolyon'a adamaktan vaz geçti. Eserine "Eroica" (Kahraman) adını koydu ve "vücudu hala yaşadığı halde ruhu çoktan ölmüş olan büyük bir adamın anısına saygıyla" kelimelerini ekledi.

Beethoven'in "Eroica" hakkında şunları yazdığı bir mektup bulunmaktadır: "Senfoniye aslında Bonaparte adı verilmişti." Napolyon'un kendisini imparator ilan ettiğini öğrendiğinde ithafı değiştirmiştir. Bu haberle fişek gibi ustanın yanına giren Ries'ti, usta öfkeye kapılmış ve şöyle bağırmişti: "Bu durumda o da sıradan bir insandan başka bir şey değilmiş! Şimdi o da tüm insan haklarını ayaklar altına alacak, yalnızca kendi hırsını tatmin edecek, herkese tepeden bakacak ve tiran olacaktır." Ardından Beethoven "Bonaparte" adıyla üçüncü senfoninin partiyonunun durduğu masaya gitmiş, birinci sayfayı kavramış, baş kısmını kopararak yere atmıştır. Sayfa yeniden yazılmış, yeni sayfaya İtalyanca "Sinfonia Eroica – Büyük bir insanın anısına bestelendi- sözlerini yazmıştır ve senfoni bundan böyle "Eroica" adını almıştır. Ries ve Lichnowsky bu sahnenin biricik görgü tanığıydılar, neler olduğunu daha sonra Schindler'e anlattılar.

Daha sonra, doğal olarak, belirli bir para karşılığında senfoniye Prens Lobkowitz'e ithaf etmiş ve eser, hizmetinde büyük bir orkestra ve koro bulunduran prensin sarayında Aralık 1804'te ilk kez seslendirilmiştir. Halk karşısında da 7 Nisan 1805 günü çalındığında tutucu Viyanalılar

"Kuralsızlığında kaybolan çılgın fanteziye benzeyen" bu uzun senfoniye beğenmemişlerdi. Bir tek bölümü bile, bir Haydn senfonisinin tamamından daha uzundu. Ancak Eroica, temaların ele alınışı ve cesurca geliştirilmesi, çalgıların kullanılışı (üçüncü kornonun eklenmesi), yaratıcı tekniği, kahramanlık kavramını hem zafer, hem de trajedisiyle dile getirişi bakımından öncü ve devrimci bir dönüm noktası olmuştur. Romain Roland bu konuda şöyle der: "Eroica ile başlayan yeni stile sonraki kuşaklar, yerinden bir davranışla Beethoven'in adını vermişlerdir."

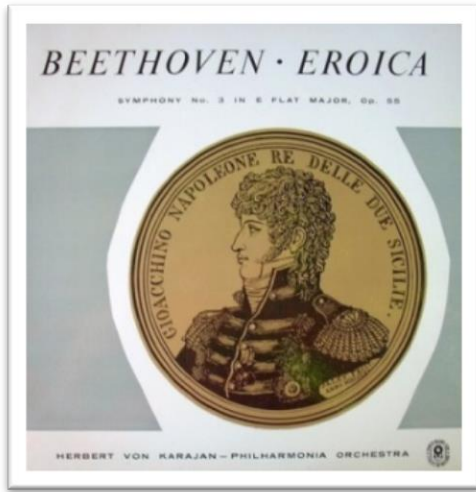
Lobkowitz Sarayı, Viyana

Viyana Tiyatrosu

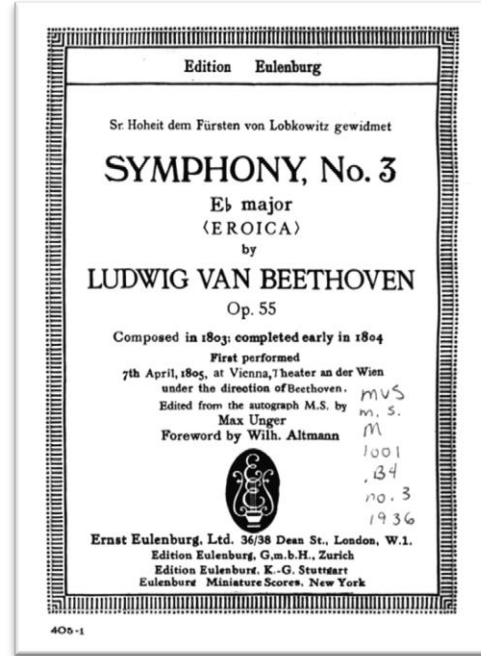
Beethoven'in gerçek anlamda çığır açan orkestra eserlerinin ilkidir. Müzik tarihinde "çağ açmış" olarak kabul edilen parçalardan biri olan Eroica, mükemmel bir ahenk örneğidir. Geniş ilk ölçü, peşi sıra sayısız mutluluk ve gelişim getiren drama, düzen ve ihtilaf unsurları

barındırmaktadır. 3/4'lük ölçüde başlayan Mi bemol majör tondaki 1. Bölüm (Allegro con brio) geleneğe aykırı şekilde, parlak ve canlı tempodadır. Gerilim ve dinamizmin çok iyi değerlendirildiği bölümde, kahramanın kişiliği yansıtılır. Kahramanı simgeleyen kornolar ve sonra orkestra aynı temayı daha belirgin şekilde, sert senkoplarla parlak bir tutti ile sergiler. Ancak bir şikayet gibi tahta üflemelilerde karşı tema belirir, fakat bu, sert ve unison adımlarla engellenir. Obuanın hüzünlü ezgisini izleyen orkestranın çok güçlü (fortissimo) patlamasıyla bu karşıtlık ve gerilim sürer.

2/4'lük ölçüde, Do minör tonda, oldukça ağır (Adagio assai) tempoda başlayan 2. Bölüm (Marcia funebre) yine alışılmış tarzda üç bölmeli ağır bir matem marşdır. İkinci ölçünün cenaze yürüyüşü, ıstırap veren acının yanı sıra azamet ve zafer hatıralarını da çağırır. Napolyon'a kızan Beethoven'in eserin aslında yer alan zafer marşını kaldırıp onu 5. Senfoni'sinin son bölümünde kullandığı söylenir. Napolyon'un ölümünü haber aldığı anda ise, bu sonucu hesaba katarak matem marşını yazdığını belirtir. Ana tema, çok üzgün karakterde bir marş ezgisidir; önce yaylı çalgılarda çok hafif (pianissimo) duyurulur, üfleme çalgılar tarafından tekrarlanır. İkinci tema sakinleştirici havadadır. Bunu yine hüzünlü ana tema izler. Bir hayal gibi –parlak Do Majör tonda- beliren yeni

bir tema, ferahlık verir ve sonra zafer dolu bir tavıra bürünür. Ana temanın tekrar duyulması ve bir fugato şeklinde (füg üslubunda) gelişmesiyle, bölüm hüzünlü ve hafif sesle sona erer.

Ortasında yer alan üçlü klaksonlarıyla gürültücü scherzo ve final; Beethoven'in daha önceki eserlerinde de kullandığı bir tema üzerine serbest dönüşümlerden oluşan, müzikal, XIX. yüzyılın uyanışı olarak değerlendirilebilecek bir kompozisyon oluşturur.

3/4'lük ölçüde, canlı ve çabuk (Allegro vivace) tempoda ve altı dakika kadar süren 3. Bölüm (Scherzo) canlı fakat hafif şekilde, yaylıların eşliğindeki üfleme çalgıların belirlediği temayla başlar. Ancak 92 mezür sonra orkestra fortissimo'yla yükselir. Pastoral karakterde bir halk dansına benzeyen esrarlı ezgiyi Berlioz, Homeros'un İlyada'sındaki savaşçıların, reislerinin mezarı başında yaptıkları cenaze oyununa benzetir. Scherzo'nun trio bölmesinde üç kornonun duyurduğu neşeli ve basit melodiden sonra üçüncü bölüm (Beethoven'in ilk büyük scherzo'su) yine ilk temaya döner ve kısa bir coda ile sonuçlanır.

2/4'lük ölçüde ve sonat formundaki 4. Bölüm (Finale. Allegro molto-poco Andante – Presto) bir temayla çeşitlemelerden oluşur. Beethoven daha önce Prometheus Balesi'nde kullandığı motifi, önce ilk kez yaylı çalgılarda çeşitleme halinde sergiler. Sonra üçüncü çeşitlemede bir halk ezgisini karşı tema olarak kullanır (poco andante). Dördüncü çeşitleme bir füg şeklinde gelişir. Kısa, güçlü, parlak ve hızlı bir final (Presto), Beethoven'ın her zaman en sevdiği senfonisi olarak belirttiği eseri zirveye ulaştırarak sona erdirir.

12 Eylül'de, çalması yasaklanan klasik müzik eserlerinden biri olan "Eroica", özgürlüğü ve özgürlük mücadelesini anlatan bir destandır. Dünyadan uzaya gönderilen ilk müzik eseridir. İlk kez çalındığı yer Napolyon'un ihtilal yaptığı sırada sürgüne gönderdiği eski Fransız subaylarının yaşadığı Viyana'dır. Özgürlüğün, daima tekrar öldüğü yerden kalkacağını anlatan bir şiiirdir Eroica.

(Süre 50')

12 Eylül darbesine karşı TBMM'nin içinde ilk protestoyu dönemin Cumhurbaşkanı Senfoni Orkestrası şefi Gürer Aykal gerçekleştirmişti. TBMM'de 18 Eylül 1980'de gerçekleşecek MGK

üyelerinin yemin töreni için Şeref Salonu'nda CSO'nı yönetmekle görevli şef Gürer Aykal, o gün Beethoven'ın 1800'de bestelediği Eroica Senfonisi'ni çaldırmaya karar verdi. Beethoven, Eroica'yı cumhuriyeti getirecek olan Napolyon'a adamı; ancak Napolyon hükümdarlığını ilan edince bundan vazgeçip, ithaf yazısını karalamıştı. Gürer Aykal da bu tavrı örnek alarak şöyle demişti: "Ben cumhuriyete yapılmış bir darbe olan 12 Eylül'de yaptığım gibi, cumhuriyetimize yapılan her türlü darbeye de Eroica'yı çaldırır ve sonunda cumhuriyete yenik düşeceksiniz" mesajı verir." "

Olayı tek yazar gazeteci Yalçın Doğan, Gürer Aykal'la sonradan görüştüğünde darbecilerin Eroica'yı çalmasını yasakladıklarını öğrenir. Bu olayı doğrulayan Aykal ise, bu yasağın kendisine üstü kapalı bir mesaj olarak iletildiğini belirtmiştir.

- Beethoven symphony no 3 e flat majör Eroica, John Eliot Gardiner
<http://www.youtube.com/watch?v=7xmteww3jrM>
- <http://www.radikal.com.tr/politika/pasaya-ilk-tepki-seften-1083968/>
- <http://www.hurriyet.com.tr/komutanlarin-yemin-torende-diktator-marsi-calinmisti-38766088>